

BI-ANNUAL TELECOMMUNICATIONS & DIGITAL ECONOMY COMMITTEE
PROGRAMME FOR THE PERIOD 2020-2022

Priority topics for 2020/2022:

Main priorities:

1. **Digital Bi-Directional Data Exchange Between Individuals/Private (banks, telcos, law firms, insurance & leasing companies, etc.) and Public Entities (Tax Administration, Ministry of Interior, Courts, etc.).**
2. **Utilize Industry Synergies to Extend KYC Authentication to Telco, Insurance & Leasing and Expand KYC Scope in Banking; Create Digital Citizen (usage of 2F identification schemes from private sector for eGovernment services)**
3. **Digital Infrastructure** (issues that need to be resolved for functioning of the current networks and also precondition to having 5G)
4. **Digitalization of Financial Services**

1. Digital Bi-Directional Data Exchange Between Individuals/Private (banks, telcos, law firms, insurance & leasing companies, etc.) and Public Entities (Tax Administration, Ministry of Interior, Courts, etc.).

Trenutno stanje:

- 1) **Fizička lica (klijenti ili zaposleni) banaka, mobilnih operatora i drugih privrednih subjekata** moraju lično da prikupljaju i dostavljaju dokumentaciju potrebnu za dobijanje kredita ili zaključenje ugovornog odnosa, što predstavlja vremensko i troškovno opterećenje. Primera radi, **visina prihoda prilikom odobrenja kredita utvrđuje se na osnovu potvrde poslodavca o primanjima** što predstavlja izvor zloupotreba jer banke ne mogu da provere verodostojnost ovih podataka i pouzdano utvrde stvarna primanja potencijalnog korisnika;
- 2) **Kreditna sposobnost lica procenjuje se na osnovu podataka koje Kreditnom birou dostavljaju banke**, pri čemu podaci o izmirenju obaveza prema telekomunikacionim operatorima ne ulaze u izveštaje KB-a.
- 3) **Mobilni operatori ne mogu da provere validnost lične karte korisnika u fizičkim kanalima** (Pouzdana utvrđivanje identiteta korisnika na osnovu validne lične karte je od važnosti za sprečavanje prevara, zloupotreba ličnih dokumenata i ispunjenja zakonskih obaveza u pogledu zakonitog presretanja elektronskih komunikacija radi vođenja krivičnog postupka ili zaštite bezbednosti Republike Srbije), **dok banke pored toga ne mogu da provere validnost lične karte ni tokom KYC procesa video-identifikacije.**
- 4) **e-Justice:** Pristup pravosuđu, i korespodencija stranaka i advokata sa sudovima i tužilaštvima i dalje se dominantno obavlja na tradicionalni način, uz lično prisustvo i slanje podnesaka putem pošte. Za razliku od javne uprave gde su u prethodnom periodu realizovane brojne inicijative za digitalizaciju i povećanje efikasnosti, u sektoru pravosuđa je takav napredak izostao.

Predlog:

- 1) **Uz saglasnost korisnika, automatska razmena podataka banaka i drugih privrednih subjekata sa nadležnim organima (Poreskom upravom/PIO fondom/CROSO)** – Potrebna izmena propisa iz domena bankarstva i državne uprave.
- 2) **Dvosmerna razmena podataka između telekomunikacionih operatora i Kreditnog biroa** – Potrebna izmena Zakona o elektronskim komunikacijama sa ciljem ustanovljavanja pravnog osnova za deljenje podataka korisnika sa Kreditnim biroom.
- 3) **Omogućavanje usluge provere validnosti ličnih dokumenata od strane MUP-a** na zahtev telekomunikacionih operatora i banaka, uz pribavljenu saglasnost korisnika, u skladu sa čl. 11

st. 6 Zakona o evidencijama i obradi podataka u oblasti unutrašnjih poslova. Ideja je da se putem linka između MUP-a sa jedne, i operatora i banaka sa druge strane u realnom vremenu vrši validacija ličnih karata.

- 4) **Uvođenje jedinstvenog elektronskog sandučeta** (na primer, po ugledu na platformu za dostavu dokumentacije pri Poreskoj upravi) **putem koga bi se vršila punovažna razmena sudskih pismena** i ostale dokumentacije za advokate i privredna društva koji odluče da ih koriste, uz upotrebu **elektronskog potpisa** koji bi zamenio sve radnje u postupku koje ne zahtevaju lično prisustvo stranaka, te omogućavanje **pristupa elektronskoj bazi predmeta za strane u postupku**, u mnogome bi povećao efikasnost pravosuđa i ubrzao okončanje postupaka.

2. Utilize Industry Synergies to Extend KYC Authentication to Telco, Insurance & Leasing and Expand KYC Scope in Banking; Create Digital Citizen (usage of 2F identification schemes from private sector for eGovernment services)

Trenutno stanje:

- 1) Zaključenje postpejd telco ugovora sa korisnicima ili registrovanje (identifikovanje) već postojećeg pripejd korisnika na daljinu nije moguće putem KYC procedure kakva postoji u bankarstvu pod regulativom NBS.
- 2) Putem video-identifikacije moguće je dobiti kredite vrednosti do RSD 600k.
- 3) Pristup uslugama portala e-Uprava moguć je putem šema elektronske identifikacije Kancelarije za IT i elektronsku upravu (osnovna šema – lozinka i korisničko ime, šema srednjeg nivoa – mobilna aplikacija Consent ID za koju se kredencijali izdaju na šalterima Pošte/LPA) ili kvalifikovanog elektronskog potpisa.
- 4) Insurance & Leasing: TBD (Karanović & Partners sa članicama odbora iz ovih sektora)

Predlog:

- 1) Omogućiti KYC za telco korisnike prilikom donošenja novog Zakona o elektronskim komunikacijama i/ili nakon konsultacija sa MTTT i Kancelarijom za IT i registrovati šemu elektronske identifikacije zasnovanu na konceptu KYC identifikacije u bankarstvu, koja bi se koristila za opisane svrhe u telco industriji. Dodatno, razmotriti omogućavanje produženja upravne dokumentacije na daljinu (lične karte, zdravstvene knjižice i vozačke dozvole) upotrebom elektronskog sertifikata i video identifikacije.
- 2) Osnažiti trenutni KYC proces u bankarstvu i omogućiti kredite u iznosu značajno većem od trenutnog limita od RSD 600k uz izmenu relevantne regulative u domenu bankarstva i AML-a.
- 3) Razmotriti registraciju postojećih šema banaka, i novih šema elektronske identifikacije mobilnih operatora ukoliko bi takav potez bio ispraćen integracijom sa portalom eUprava i drugim servisima na način da građani koristeći svoje kredencijale kod banaka/operatora mogu da se loguju i na elektronske servise javne uprave.
- 4) Insurance & Leasing: TBD (Karanović & Partners sa članicama odbora iz ovih sektora)

3. Digital Infrastructure (topics below include issues that need to be resolved for functioning of the current networks and also precondition to having 5G)

Trenutno stanje i predlog rešenja:

- 1) **Potpuno usklađivanje Zakona o zaštiti od nejonizujućih zračenja i pratećih pravilnika** (*Pravilnika o granicama izlaganja nejonizujućim zračenjima i Pravilnika o izvorima nejonizujućih zračenja od posebnog interesa, vrstama izvora, načinu i periodu njihovog ispitivanja*) **sa propisima Evropske unije**. Umesto diskrecionog odlučivanja organa uprave, odluka o postavljanju bazne stanice mora

se zasnivati na preciznim tehničkim parametrima i dozvoljenim vrednostima nivoa elektromagnetnog polja koja važe i u 28 zemalja članica EU i koje je Međunarodna komisija za zaštitu od nejonizujućih zračenja (ICNIRP) ocenila kao bezbedne po zdravlje ljudi.

- 2) **Uklanjanje prostornih ograničenja kroz propisivanje minimalne udaljenosti baznih stanica od susednih objekata izražene u metrima u planskim dokumentima i odlukama skupština jedinica lokalnih samouprava.** Naime, ovim aktima lokalnih samouprava proizvoljno se nose ograničenja kojima se utvrđuju minimalno potrebne udaljenosti gde mogu da se postave bazne stanice u odnosu na susedne objekte izražene u metrima, iako za to ne postoji nikakvo utemeljenje u zakonu koji reguliše oblast zaštite od nejonizujućeg zračenja. Ovakva ograničenja kao što je udaljenost od pojedinih objekata (npr. 30 metara udaljenosti od susedne stambene zgrade, ili čak i zabrana postavljanja baznih stanica na stambenim objektima) dovode do faktičke nemogućnosti pokrivanja urbanih zona mobilnim signalom u kojima se nalazi najveći broj korisnika. Primer opisanih ograničenja može se naći na strani 88 Plana Generalne Regulacije (PGR) Grada Beograda, a ista su preuzeta od strane brojnih lokalnih samouprava širom Srbije.
- 3) **Izmena Liste 2 iz Uredbe (Uredba o utvrđivanju liste projekata za koje je obavezna procena uticaja i Lista projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu) donete na osnovu Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu i njeno usklađivanje sa relevantnim propisima zemalja Evropske unije,** koji podrazumevaju izuzimanje telekomunikacionih objekata mobilne telefonije. Konkretno, iako Zakon o proceni uticaja na životnu sredinu i prateća Uredba ne nameću obavezu izrade studije o proceni uticaja na životnu sredinu za postavljanje svake pojedinačne bazne stanice, u praksi lokalni sekretarijati za zaštitu životne sredine to gotovo uvek zahtevaju za svaku pojedinačnu baznu stanicu što usporava proces i uzrokuje da postavljanje bazne stanice u proseku traje čak 9 meseci, a predstavlja i značajno finansijsko opterećenje. Umesto toga bilo bi dovoljno da se pre puštanja u rad lokalnoj samoupravi dostavi obaveštenje o postavljanju bazne stanice zajedno sa relevantnim merenjem, pri čemu lokalna samouprava ima mogućnost inspeksijskog nadzora kao što je to slučaj u Nemačkoj, Finskoj ili Hrvatskoj.

4. Digitalization of Financial Services

Trenutno stanje i predlog rešenja:

- 1) Digitalna menica – Jedna od najvažnijih funkcija menice je da služi kao sredstvo obezbeđenja kredita, stoga okolnost da u sadašnjim okolnostima mora biti svojeručno potpisana onemogućuje dalji razvoj 100% online kredita, iz razloga što zahteva da klijent mora doći u poslovnicu da svojeručno stavi svoj potpis na papirnu menicu. Stoga je neophodna izmena relevantne menične regulative kako bi se omogućila potpuna digitalizacija menice (Zakon o menici, Odluka o jedinstvenom meničnom blanketu, Odlukom o bližim uslovima, sadržini i načinu vođenja registra menica i ovlašćenja...).
- 2) Evidencija elektronskih uplata ka javnom sektoru – Kako bi mogli da realizuju usluge javne uprave, od građana se još uvek zahteva dostavljanje overene uplatnice ili drugog papirnog dokaza o izvršenom plaćanju. S obzirom na to da ovaj izazov obuhvata širok krug subjekata javne uprave, potrebno je unutar odbora identifikovati koje sve tehničke i regulatorne barijere je potrebno prevazići.
- 3) Direct Carrier Billing (DCB) - Direct Carrier Billing kao globalno rasprostranjeni model prodaje aplikacija i drugog digitalnog sadržaja putem platformi koje omogućavaju korisnicima da preuzmu sadržaj putem Google Play Store ili Apple App Store i da ga plate direktno svom mobilnom operatoru, još uvek nije omogućen u Srbiji. Predlažemo da se mobilnim operatorima u Republici Srbiji omogući pružanje DCB usluge, bez obaveze registracije operatora za finansijsku instituciju (platnu instituciju ili instituciju elektronskog novca) putem izdavanja pozitivnog mišljenja od strane Narodne Banke Srbije u što kraćem roku.

Neophodno je nastaviti primenu preporuka FIC-a iz novembra 2020. godine.

Predlog za istraživanje nedostataka regulative za oblasti u okviru kojih su izazovi digitalizacije u prethodnom periodu bili prepoznati u manjoj meri:

1) Pravosuđe (Karanović & Partners)

2) Osiguranje i lizing (Karanović & Partners sa članicama odbora iz ovih sektora)

Activities that are also important to be addressed and execution will depend on the capacity of committee' members:

1. U okvirima mogućnosti i kapaciteta odbora i zajedno sa eksternim partnerima, raditi na edukaciji stanovništva i javne uprave u cilju unapređenja digitalne pismenosti i digitalnih veština.

2. Podizanje svesti građana o novim tehnologijama kakva je 5G u cilju suzbijanja širenja teorija zavera i lažnih vesti na ove teme.